

**YOSH OTA-ONALARDA OTA-ONALIK KO'NIKMASINI
SHAKLLANTIRISHDA IJTIMOY XIZMATNING ROLI****Shodiyorova Dilrabo Mamatovna***Samarqand davlat pedagogika universiteti magistranti***MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:***Received: 20.11.2025**Revised: 21.11.2025**Accepted: 22.11.2025***KALIT SO'ZLAR:**

yosh ota-onalar, ota-onalik ko'nikmalari, ijtimoiy xizmat, psixologik yordam, tarbiyaviy kompetensiya, pedagogik qo'llab-quvvatlash, oila muhiti, ijtimoiy xodim, farzand tarbiyasi, profilaktik ishlar.

Ushbu maqolada yosh oila va yosh ota-onalarning farzand tarbiyasidagi o'rni hamda ular uchun ota-onalik ko'nikmalarining shakllanish jarayoni yoritilgan. Tadqiqotda ijtimoiy xizmatning mazkur jarayondagi roli, uning asosiy yo'nalishlari, ko'rsatiladigan yordam turlari va samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, yosh ota-onalarning pedagogik va psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlanishining ahamiyati, ijtimoiy xodimlarning vazifalari hamda oilaviy muhitni sog'lomlashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar ochib berilgan. Maqola yosh ota-onalarda mas'uliyatli ota-onalikni shakllantirish, ularning tarbiyaviy kompetensiyasini oshirish va farzand rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishda ijtimoiy xizmatning o'rnini ko'rsatishga qaratilgan.

Yosh oila va yosh ota-onalar jamiyatning eng faol, lekin bir vaqtning o'zida eng ko'p yordamga muhtoj qatlamlaridan biri hisoblanadi. Farzandning dunyoga kelishi, uning sog'lom va barkamol bo'lib voyaga yetishi ota-onalarning ma'naviy, psixologik va tarbiyaviy tayyorgarligini talab etadi. Ammo bugungi kunda aksariyat yosh ota-onalar amaliy tajriba yetishmasligi, psixologik bosim, ijtimoiy muhit ta'siri va axborot oqimining keskin ortishi tufayli farzand tarbiyasida bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu

=====

sababli ota-onalik ko'nikmalarini shakllantirish, ularni maqsadli va tizimli qo'llab-quvvatlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur jarayonda ijtimoiy xizmatning roli beqiyosdir.[1] Ijtimoiy xodimlar tomonidan ko'rsatiladigan psixologik, pedagogik, ma'rifiy hamda amaliy yordam yosh ota-onalarning tarbiyaviy kompetensiyasini oshiradi, oilaviy munosabatlarni mustahkamlaydi va farzand rivojlanishiga ijobiy sharoit yaratadi. Shu nuqtai nazardan, yosh ota-onalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha ijtimoiy xizmatlar tizimini takomillashtirish, ularning ehtiyojlariga mos mexanizmlar ishlab chiqish va samaradorlikni oshirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Yosh ota-onalarda ota-onalik ko'nikmalarining shakllanishi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, turli psixologik, pedagogik va ijtimoiy omillar ta'sirida rivojlanadi.[2] Ota-onalik ko'nikmalari — bu farzandning ehtiyojlarini anglash, uni parvarishlash, unga emotsional qo'llab-quvvat ko'rsatish va rivojlanishiga mos tarbiyaviy yondashuvni tanlay olish qobiliyatlaridan iborat bo'lgan muhim kompetensiyalardir.

Shaxs rivoji psixologiyasi yosh ota-onalarning ota-onalik jarayoniga tayyorgarligini tushuntirib beradi. Ularning emotsional barqarorligi, o'zini boshqarish ko'nikmasi, mas'uliyatni qabul qilishga tayyorligi farzand tarbiyasining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ericksonning psixososial rivojlanish nazariyasiga ko'ra, yoshlar aynan oila qurish, o'z rolini anglash va barqaror munosabatlarni shakllantirish bosqichida bo'ladi, bu esa ota-onalik vazifalarini bajarishda muhim omil hisoblanadi. Pedagogik nazariyalar ota-onalikning tarbiyaviy tomonini yoritadi. Farzandning yosh xususiyatlarini bilish, uning psixologik ehtiyojlarini tushunish, tarbiya metodlarini to'g'ri tanlash va oilaviy muloqotni yo'lga qo'yish ota-onalik kompetensiyalarining asosiy qismlarini tashkil etadi. Bu ko'nikmalar ko'pincha kundalik hayotiy tajriba, ota-onalarning o'z oilaviy tarixi, shuningdek, mutaxassislarning maslahatlari orqali shakllanadi. Ijtimoiy muhitning ta'siri ham ota-onalik ko'nikmalarini shakllantiruvchi muhim omildir. Jamiyatdagi qadriyatlar, madaniy an'ana, mahalliy muhit, sog'liqni saqlash va ta'lim tizimi kabi institutsional tuzilmalar yosh ota-onalarning farzand tarbiyasiga bo'lgan yondashuviga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.[3] Ijtimoiy xizmatlar tomonidan ko'rsatiladigan yordam esa bu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi va yosh oilalarga yo'naltirish beradi. Kommunikativ yondashuv ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan nazariy asoslardan biridir. Mehr, ishonch, ochiq muloqot va o'zaro hurmatga asoslangan oilaviy atmosfera ota-onalik ko'nikmalarining rivojlanishini tezlashtiradi hamda yosh ota-onalarning tarbiyaviy salohiyatini oshiradi.[4]

Umuman olganda, yosh ota-onalarda ota-onalik ko'nikmalarining shakllanishi psixologik yetuklik, tarbiyaviy bilimlar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va oilaviy muloqot sifati kabi omillar uyg'unligida vujudga keladi. Ushbu nazariy asoslar ota-onalik kompetensiyalarini to'g'ri baholash va ularni rivojlantirish bo'yicha samarali mexanizmlarni ishlab chiqishga zamin yaratadi.

Yosh ota-onalarda ota-onalik ko'nikmalarining shakllanishida ijtimoiy xizmat muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy xodimlar ota-onalarga psixologik, pedagogik va ma'rifiy yordam ko'rsatib, ularni farzand tarbiyasiga ongli yondashishga yo'naltiradi.[5] Psixologik qo'llab-quvvatlash ota-onalarning emotsional barqarorligini mustahkamlab, yangi vaziyatlarga moslashishlariga yordam beradi. Ta'limiy va ma'rifiy tadbirlar orqali bolalar rivojlanishi, tarbiya metodlari, muloqot madaniyati va oilaviy munosabatlar haqida zarur bilimlar beriladi. Bu esa ota-onalarning tarbiyaviy kompetensiyasini oshiradi. Shuningdek, ijtimoiy xizmatlar oilaviy nizolar va tarbiyadagi xatolarni oldini olishga qaratilgan profilaktik ishlarni amalga oshiradi. Hamkorlik asosida ta'lim, sog'liqni saqlash va mahalla bilan birgalikda ishlash ijtimoiy xizmat samaradorligini oshiradi. Umuman olganda, ijtimoiy xizmat yosh ota-onalarga ko'mak berib, ota-onalik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim tayanch vazifasini bajaradi. Ijtimoiy xodim oila yoki shaxs duch kelgan muammoni aniqlash, uni baholash va samarali yechim ishlab chiqishda markaziy rol o'ynaydi. Muammoni hal etish jarayonida ijtimoiy xodimning asosiy vazifasi — holatni to'g'ri diagnostika qilish, muammoning ildizini aniqlash va mijozga mos yordam strategiyasini belgilashdir. Buning uchun ijtimoiy xodim suhbat, kuzatuv, hujjatlar tahlili va boshqa ijtimoiy diagnostika usullaridan foydalanadi.

Keyingi muhim vazifa — mijozni psixologik va ma'naviy qo'llab-quvvatlashdir. Ijtimoiy xodim stress, qo'rquv yoki noaniqlik holatida turgan shaxslarga ishonch uyg'otib, ularni muammoni mustaqil hal qilishga yo'naltiradi.[6] Zarur hollarda u psixolog, pedagog, shifokor yoki boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik qiladi. Shuningdek, ijtimoiy xodim muammoni hal etish bo'yicha amaliy yordam ko'rsatadi: hujjatlar rasmiylashtirishga ko'maklashadi, tegishli tashkilotlarga yo'llanma beradi, mavjud resurslar haqida ma'lumot yetkazadi va mijozni himoya qilishga qaratilgan ishlarni amalga oshiradi. Profilaktika ham ijtimoiy xodimning muhim vazifalaridan biridir. U kelgusida muammolar takrorlanmasligi uchun oilaviy munosabatlarni yaxshilash, tarbiyaviy maslahatlar berish va zarur ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha tavsiyalar beradi.[7]

Xulosa. Yosh ota-onalarda ota-onalik ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni ko'p qirrali va murakkab bo'lib, psixologik, pedagogik va ijtimoiy omillarga bog'liq. Ijtimoiy xizmatlar yosh ota-onalarga psixologik qo'llab-quvvatlash, tarbiyaviy maslahatlar va ma'rifiy yordam ko'rsatib, ularning farzand tarbiyasida ongli va mas'uliyatli bo'lishiga yordam beradi. Ijtimoiy xodimlar muammolarni aniqlash, amaliy yechimlar taklif qilish, oilaviy profilaktika va mutaxassislar bilan hamkorlik orqali ota-onalik ko'nikmalarining shakllanishini ta'minlaydi. Shu sababli ijtimoiy xizmat yosh ota-onalarni qo'llab-quvvatlashda, oilaviy munosabatlarni mustahkamlashda va farzandlarning sog'lom rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva N.K. Ijtimoiy pedagogika. — Toshkent: "Fan", 2018. — 240 b.
2. Akramova M.Sh. Ota-onalik madaniyatini shakllantirishning psixologik asoslari. — Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2020. — 180 b.
3. Bekmurodov Q.Y. Ijtimoiy xizmat nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: "Universitet", 2017. — 210 b.
4. G'afforova D.M. Oilaviy tarbiya asoslari. — Toshkent: "Sharq", 2019. — 256 b.
5. Jo'rayev O.P. Yosh oilalar bilan ishlash metodikasi. — Buxoro: "BuxDU nashriyoti", 2021. — 165 b.
6. Karimova R.X. Psixologiya: Oila va tarbiya. — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2016. — 190 b.
7. Mirzayeva S.S. Ijtimoiy ishning nazariy asoslari. — Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2022. — 220 b.